עד שיכלה אחרון שבה. פ"ה עד שתכלה האחרונה שבארצותיה והשלם ארצות שבכל אחת שוות הן ואין נראה דאם אינם חלוקות למה שונה שלש ארצות בכל אחת ועוד קשה לר"י דתנן בפ"ע דשביעית (מ"ב) שלש ארצות לביעור ושלש ארצות בכל אחת האחרונה שבה ר"ש אומר לא אמרו שלש ארצות אלא ביהודה מכלל דלתנא קמא שלש ארצות חלוקות שכל אחת חלוקה לביעור ור"ש נמי מודה להו ביהודה לכך י"ל דאחרון שבה היינו פירות שבהר עד שיכלה אחרון שבהר ופירות שבעמקים עד שיכלה אחרון שבעמקים וכן שבשפילה עד שיכלה אחרון שבשפילה[א] ובירושלמי יש אמר ר' חייא בר' עקיבא בשם ר' יוסי בר חנינא שיעבו לומר אין חיה שבהר גדילה בעמק וחיה שבעמק אין גדילה בהר ולפי זה משמע דהוי מדאוריתא ולא תיקשי הא דאמרינן בשמעתין דאין חיה שביהודה גדילה על שלגיל[ב] דמיירי אפי' מהר להר[ג] והיינו דמסקינן בגילהי שמעתין דתניא אמר רשב"ג סימן להריס מילין וכו'[ד] דנפקא מינה נמי לג' ארצות שביהודה והא דלא קאמר לקמן נפקא מינה לביעור[ה] משום דחילוק הר ושפלה ועמק לא שייך אלא ביהודה גרידא כדקתני במסכת שביעית בהדיא אבל ביכורים ונחל איתן. תוס' שאנן. ו. ואי כפירוש ר"י כיון שנדרס תחת רגלי הבהמה היאך ראוי לאכילה. תוס' ר"פ.

רבינו חננאל

תנן התם שלשה ארצות לביעור כו'. ולמה אמרו שלשה ארצות שיהיו אוכלין כל אחת ואחת עד שיכלה אחרון שבה, שנאמר ולבהמתך ולחיה אשר בארצך, ופשוטה היא. ת"ר פירות שיצאו מארץ לחוצה לארץ מתבעירין בכל מקום שהן, שמעון בן אלעזר אומר יחזרו למקומן ויתבערו, משום שנאמר בארצך תהיה כל תבואתה לאכול. ואקשינן והא אפקתיה הא דדרשת ביה ולבהמתך ולחיה אשר בארצך כל זמן שחיה אוכלת בשדה האכל גם אתה לבהמתך ממה שיש לך בביתך וכו'. ושנינן קרי ביה בארץ, כלומר היה לו לומר ולבהמתך ולחיה אשר בארץ, למה כתב בארצך ש"מ תרתי. אי נמי מאשר. **ביד** רב ספרא נפיק מארץ לחוצה לארץ גרבא דחמרא דשביעית, אמר להו לרב כהנא ולרב הונא בר אקו מי איכא בכו דשמע מר' אבהו אם הלכתא כר' שמעון בן אלעזר דמצריך להחזיר פירות שביעית לארץ ולבערן התם או לא, רב הונא בר אקו אמר הכי אמר ר' אבהו אין הלכה כרבי שמעון בן אלעזר. אלא מתבערין בכל מקום שהן. ורב כהנא אמר הילכתא כר' שמעון בן אלעזר, אמר רב ספרא נקוט דרב הונא בר אקו ביידך, כלומר זה שאמר רבי אבהו אין הלכה כר' שמעון בן אלעזר הוא האמת, שמדקדק דברי רבותיו ועומד בהן על בוריין, כרחבא דהוה דייק בין ר' לרב שלא תתחלף לו השמועה ויאמר אותה בשם זולתי האומרה, וכיון שנסתפק לו בעל השמועה מי הוא, אם רבי יהודה אמרה או רב יהודה, היה גורסה בשם שניהם דאמר רחבה אמר ראבי יהודה הר הבית סטיו כפול מעוקל היה כו'. קרי רב יוסף עליה דרב ספרא עמי בעצו ישאל ומקלו יגיד לו, כל המיקל לו מודה לדבריו, כלומר כמו רב ספרא שהודה לרב הונא בר איקו ושבחו, ואמר האמת עמו מפני שהיה מיקל לו דהתיר לו לבער גרבא דחמרא בחוצה לארץ, ולא הטריחו להחזירן לארץ. **רבי אילא** קץ כפנייתא בשביעית, פירוש אל טלע של שביעית. והיכי עביד הכי והא מפסיד פירי שביעית דלא מנח להו עד [שיהיו] נגמרין והתורה אמרה לאכלה ולא להפסד, הנה איסור הוא דאסור להפסיד פירות שביעית, וכי תימא הני מילי פירות הוא דאסור להפסיד, אבל כפנייתא עדיין אינן פרי, והאמר רב נחמן הני מתחלי דערלה אסירי, פירוש קצבאן דערלה אסירי הואיל ונעשו שומר לפירי, והני מתחלי לא היו שומר לפרי אלא בכופרי, דהן אל טלע, דאלמא פרי הן, דהא קרו להו פרי. ושנינן רב נחמן כרבי יוסי סבירא ליה, דתניא רבי יוסי אומר סמדר אסור מפני שהוא פרי, ופליגי רבנן עליה ואמרי כל כי האי גונא אינן פרי, ור' אילא דקץ כפנייתא כרבנן דפליגי עליה דר' יוסי דאמרי אינו פרי. ואמרינן איני ומי פליגי רבנן עליה דר' יוסי בכל האילנות, והתנן בשביעית סוף פ"ג מאימתי אין קוצצין את האילנות בשביעית, ב"ש אומרים כל האילנות משיוציאו, וב"ה אומרים החרובין משישרשו, וגפנים משיגריעו, והזיתים משיניצו, ושאר כל האילנות משיוציאו,

מוסף תוספות

א. [ו]הכי פירושא. שלש ארצות בכל אחת ואחת, היינו שבכל אחת ואחת יש שלש ארצות חלוקות לביעור, והן הר עמק ושפילה, ואוכלין בהר שביהודה עד שיכלה האחרון שבהר שבה, וכן בעמק שבה, וכן בשפלה שבה, וכן הדרך בעבר ירדן ובגליל. מ' הכ"ן. ב. דמשמע הא דגליל גדלה מזה על זה. תוס' הרא"ש. ג. או משפילה לשפילה. שם. ד. ואמאי מייתי ליה הכא אלא. שם. ה. כדקאמר למאי נפקא מינה לביכורים ולנחל איתן. תוס' שאנן. ו. ואי כפירוש ר"י כיון שנדרס תחת רגלי הבהמה היאך ראוי לאכילה. תוס' ר"פ.

תורה אור השלם

1. וְלִבְהֵמְתְּךָ וְלַחַיָּה אֲשֶׁר בְּאַרְצֶךָ תִּהְיֶה כָּל תְּבוּאָתָהּ לֶאֱכֹל:
ויקרא כה ז
2. עַמִּי בְּעֵצוֹ יִשְׁאָל וּמַקְלוֹ יַגִּיד לוֹ כִּי רוּחַ זְנוּנִים הִתְעָה וַיִּזְנוּ מִתַּחַת אֱלֹהֵיהֶם:
הושע ד יב

גליון הש"ס

רש"י ד"ה משיוציאו תחלת העלין. עיין ברכ"י ברכות לו ע"ב ד"ה משיוציאו:

לעזי רש"י

אישפיניי"ר. פיתוח (הפרי).

מוסף רש"י

כלה לחיה. לשון זכר, כמו (ברא"ש יח) עשו כלה, כלומר כלה האוכל (תענית ה:). **כלה לבהמתך.** כמו (תהלים עט) כלה בחימה כלה ואינימו (שם). דדייק וגמר שמעתתא מפומיה דרביה. שהוא מדקדק בלשון רבו וקונבא בו סימנים (ברכות לג:). כרחבה. שהיה מדקדק בלשון רבו ואומר סטיו כפול היה, ואע"פ שבלשון משנה קורהו אלטנא בספסים ובסוכה על גב האלטנא, הוא דקדק בלשון רבו ולא אמר אלטנא כפולה היתה. יש פותרין הא דרחבא מדאמר רבי יהודה, דדייק שפיקי דרבוותיה אי מדרבי יהודה אי מדרב יהודה, וקשיא לי בגוה טובא, מדא דרחבא לא ראה רבי יהודה מימיו, ולא רבי יהודה ב"ר אלעאי ולא ר' יהודה בשיאה, ועוד כולהו אמוראי נמי דייקו לומר דבר בשם אומרו, ועוד ליכא לאימר מהא דדייק ליבא דשמעתא אלא שפיקי דרבוותא (ברכות שם). **סטיו כפול.** אלטנאות זו לפיס מזו בהיקף עגול ליבא שם (שם) האלטנא סביב סביב מקפת ונתון אותו היקף עוד אחר (לעיל יג: וכעי"ז סוכה מה.). **בכופרי.** כשהתמירים קטנים קודם ניטולם (ברכות לו:). **כר' יוסי.** דטפרא הוי פרי ואע"פ שלא נגמר, לפיכך שומר שלו חשוב שומר (שם). **סמדר אסור.** ענביס כיון שנפל הפרח וכל גרגיר נראה לעצמו קרוי סמדר, וקאמר ר' יוסי כיון שבא לכלל סמדר קרוי פרי ואסור משום ערלה (שם). **ופליגי רבנן עליה.** והלכה כרבים (שם). **בשאר אילנות.** חוץ מן הענבים (שם). **משיוציאו.** את הפרי (שם).

אוכלין על של בין הכיפין ואין אוכלין על שבין השיצין[ו] תנן התם[א] שלש ארצות לביעור יהודה ועבר הירדן וגליל ושלש ארצות בכל אחת ואחת[ב] ולמה אמרו שלש ארצות לביעור שיהיו אוכלין בכל אחת ואחת עד שיכלה האחרון שבה מנא הני מילי אמר רב חמא בר עוקבא א"ר יוסי בר חנינא[ג] אמר קרא [1]ולבהמתך ולחיה אשר בארצך[ד] כל זמן שחיה אוכלת מן השדה האכל לבהמה שבבית כלה לחיה אשר בשדה כלה לבהמתך מן הבית וגמירי דאין חיה שביהודה גדילה על פירות שבגליל ואין חיה שבגליל גדילה על פירות שביהודה ת"ר[ג] פירות שיצאו מארץ ישראל לחוצה לארץ מתבערין בכל מקום שהן רשב"א אומר יחזרו למקומן ויתבערו משום שנאמר בארצך הא אפיקתיה קרי ביה בארץ בארצך אי נמי מאשר בארצך רב ספרא נפק מארץ ישראל לחוצה לארץ הוה בהדיה גרבא דחמרא דשביעית לוו בהדיה רב הונא בריה דרב איקא ורב כהנא אמר להו איכא דשמיע ליה מיניה דרבי אבהו הלכה כר"ש בן אלעזר או לא א"ל רב כהנא הכי א"ר אבהו הלכה כר' שמעון בן אלעזר א"ל רב הונא בריה דרב איקא הכי א"ר אבהו אין הלכה כרשב"א אמר רב ספרא נקוט הא כללא דרב הונא בידך[ד] דדייק וגמר שמעתתא מפומיה דרביה כרחבה דפומבדיתא[ה] דאמר רחבה אמר רב יהודה הר הבית סטיו כפול היה סטיו לפנים מסטיו קרי עליה רב יוסף [2]עמי בעצו ישאל ומקלו יגיד לו כל המיקל לו מגיד לו ר' אילעאי קץ כפנייתא דשביעית היכי עביד הכי[ו] לאכלה אמר רחמנא ולא להפסד וכי תימא הני מילי היכא דנחית לפירא אבל היכא דלא נחית לפירא לא והאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה[ז] הני מתחלי דערלה אסירי הואיל ונעשו שומר לפירי ושומר לפירי אימת הוה בכופרי וקא קרי להו פירי ר"נ דאמר כר' יוסי[ח] דתנן רבי יוסי אומר סמדר אסור מפני שהוא פירי[ט] ופליגי רבנן עליה מתקיף לה רב שימי מנהרדעא ומי פליגי רבנן עליה דרבי יוסי בשאר אילנות והא[י] תנן מאימתי אין קוצצין את האילנות בשביעית ב"ש אומרים כל האילנות משיוציאו וב"ה אומרים[יא] החרובין[יב] משישרשו והגפנים משיגריעו

מפני שריפה ופירות שביעית מן הארץ לח"ל ותירץ דהתם מיירי לאכילה ורב ספרא אפיק לסחורה דיש סחורה שמותרת אי נמי בשוגג הוציאו: מפני

אוכלין על של בין הכיפין. דרך דקלים להיות בעיקרן קולים סביב והיינו שילים ומן הדקל עצמן הן ולמעלה עלין שלו עשויין כסדרן כמין כפות תמרים וכשהרוח מנשב התמרים נופלין ונשארין באותן כיפין ולמטה בשילין וקאמר רבן שמעון שמעוין בכיפין אוכלין מאותן שבבית אבל אין אוכלין מן הבית על סמך אותן שבשילין לפי שאין החיה יכולה ליטלן מפני הקוצים. ומתניתין הכי קאמר תנא קמא כלה לגמרי אף מבין השילין חייב לבער אבל כלו מן הכיפין ועדיין יש בשילין אינו חייב לבער רבי יהודה אומר לא והבא לך אף אתה ממקום הראוי ליטלן ולא תמצא ולחומרא אמרה רבי יהודה: **שלש ארצות.** בארץ ישראל חלוקות זו מזו לעניין ביעור שאין זו סומכת על זו משכלו בה ואע"פ שלא כלו בחבירתה: **ושלש ארצות בכל אחת ואחת.** שחלוקות במנהג קיום פירותיהן שפירותיהן כלות של זו קודם לזו ואעפ"כ עשינו כולן אחת לביעור כדמפרש ואזיל: **ולמה אמרו שלש ארצות.** הואיל ושלש ארצות לכל אחת הרי כאן תשע ארצות למאי הילכתא אמרו שלש ארצות לביעור ותו לא: **שיהיו אוכלין בכל אחת.** עשאום לשלש שבכל אחת כאילו הן אחת ואוכלין בכל אחת ואחת מהשלש החלוקות לביעור עד שיכלה האחרון שבשלש ארצותיה אוכלין ביהודה עד שיכלה אחרון שבשלש ארצותיה וכן בעבר הירדן וכן בגליל: **מנא הני מילי.** דאוכלין ביהודה עד שיכלה אחרון שבשלש ארצות שבה אבל אין אוכלין ביהודה ע"י אותן שבגליל: **וגמירי.** מסורת מאבותינו: **דאין חיה שביהודה.** מתרחקת כל כך לצאת מיהודה לגליל ומגליל ליהודה אבל יוצאה היא מגליל לגליל ומיהודה ליהודה: **מתבערין.** כשתגיע עונת הביעור שכלו לחיה: **בכל מקום שהן.** ולא מטרחינן ליה להחזירן לארץ לבערן שם: **משום שנאמר בארצך.** לחיה אשר בארצך וזהו ביעורן שמפקירין במקום דריסת חיה ובהמה: **הא אפיקתיה.** למעוטי דאין סומכין בני יהודה אלא על ארצם ולא על של גליל: **קרי ביה בארץ בארצך.** אי הוה כתיב בארץ הוה שמעת מינה חדא מיניהו השתא דכתיב בארצך דרוש בה תרתי: **אי נמי.** אשר לדרשא: **לוו בהדיה.** נתלוו עמו בחבורה: **מיניה דרבי אבהו.** תלמידיו היו: **דקיש ליה דאיהו דייק שמעתא מפומיה דרביה.** כשהשמועה יוצאה מפי רבו מדקדק ואומר לרבו לשנותה פעם שנייה ומבחין הימנו אם הן אם לאו: **כרחבה דפומבדיתא.** שהיה מדקדק בשמועתו לדעת ממי קיבלה: **רבי יהודה.** ספק[ט] שמעה מרב יהודה אם מר' יהודה נשיאה דהוה נמי בההוא דרא: **סטיו לפול היה.** אלטנאות סביב לו כפולות זו לפנים מזו סביב: **קרי רב יוסף עליה.** דרב ספרא: **קץ כפנייתא דשביעית.** דקל טעון כפיות והן תמרים קטנים שלא בישלו וקצץ הדקל לעצים והפסיד כפיות: **דנחת לפירא.** פירי שנגמר אסור להפסידו: **מאחלי דערלה.** שומר הגדל סביבות התמרים בקטנן כעין פקס הגדל סביבות אגוזי יער הדקות: **אסירי.** משום ערלה דלא הוו כעץ ולא שם פירי עליהם הואיל דנעשו שומר לפירי: **ושומר פירי אימת הוי בכופרי.** כשהן קטנות וכופרא הוא כפניות וכשגדילין הוא יבש ונופל אלמא כפניות קרויין פירי: **רב נחמן.** דאמר פירי שלא נגמר קרוי פירי: **דאמר רב' יוסי.** דאמר משנפלו פרחי הגפן ונראית צורת הענבים והיינו סמדר אסור משום ערלה מפני שהוא פירי ובלע"ז קורין אשפני"ר: **ופליגי רבנן עליה.** דקתני רישא העלין והלולבין ומי גפנים וסמדר מותרים משום ערלה ורבי אלעאי דעבד כרבנן: **בשאר אילנות.** חוץ מגפן: **אין קוללין.** לעצים מפני שמפסיד הפירי ורחמנא אמר לאכלה ולא להפסד: **משיוציאו.** תחילת העלין בימי ניסן: **משישרשו.** משירשו בהן כעין שרשרות[כ] של חרודין: משיגריעו